

ਪੰਨਾ : 3

ਕਲਾ

પ્રકરણ : 3

આપો અને લો

ભાગ:1 - સરવાળા

સરવાળા

□ યાદ રાખો

- ✓ એક સંખ્યામાં બીજી સંખ્યા ઉમેરવાથી સરવાળો બને છે.
- ✓ સરવાળા ને વત્તા પણ કહેવાય છે .
- ✓ સરવાળા ની નિશાની ‘ + ’ છે .
- ✓ સરવાળાની ગણતરી હંમેશા એકમ (જમણી) બાજુથી થાય છે.

સરવાળા

□ સરવાળા કરવા માટે સોનાં સ્થાનના અંક નીચે સોનો અંક, દશકના સ્થાનના અંક નીચે દશકનો અંક અને એકમના સ્થાનના અંક નીચે એકમનો અંક લખવામાં આવે છે. ત્રણ અંકની સંખ્યા નીચે બે અંકની સંખ્યા લખતાં સોનાં ખાલી સ્થાનમાં શૂન્ય (0) લખી શકાય છે.

□ એકમના સ્થાનમાં સરવાળો ૯ કરતાં વધે તો વધી દશકના સ્થાનમાં વધી ઉમેરાય.

સરવાળા

- દશકના સ્થાનમાં સરવાળો છ કરતાં વધે તો વદી સોના સ્થાનમાં વદી ઉમેરાય.
- કોઈ પણ સ્થાનમાં સરવાળો છ કરતાં વધે તો તેની આગામનાં સ્થાનમાં વદી ઉમેરાય.

□ મૌખિક સરવાળા

- ✓ ૨ માં ૧૦ ઉમેરતાં કઈ સંખ્યા મળે?
- ૧૨
- ✓ ૨૦ માં કેટલા ઉમેરતાં ૪૦ મળે?
- ૨૦
- ✓ $૫૨ + ૧૨$
- ૬૪
- ✓ $૨૫ + ૨૫$
- ૫૦

સરવાળા

✓ ૩૦ માં બીજા રૂપ ઉમેરતાં કેટલા મળો ?

➤ ૬૫

✓ ૩૧ થી રૂ વધારે એટલે ...

➤ ૪૦

✓ ૧૦ માં ૪૦ વધારતાં કેટલા મળો ?

➤ ૫૦

✓ ૧૦માં ત્રણ વખત ૧૦ ઉમેરતાં કઈ સંખ્યા મળો..

➤ ૪૦

સરવાળા

✓ ૩૦ માં બીજા રૂપ ઉમેરતાં કેટલા મળો ?

➤ ૬૫

✓ ૩૧ થી રૂ વધારે એટલે ...

➤ ૪૦

✓ ૧૦ માં ૪૦ વધારતાં કેટલા મળો ?

➤ ૫૦

✓ ૧૦માં ત્રણ વખત ૧૦ ઉમેરતાં કઈ સંખ્યા મળો..

➤ ૪૦

સરવાળા

- ✓ $100 + 200 + 30 = \underline{\hspace{2cm}}$
- 330
- ✓ $46 + \underline{\hspace{2cm}} = 60$
- 31
- ✓ $800 + 120 + 30 = \underline{\hspace{2cm}}$
- 520
- ✓ $6 + 80 + 81 = \underline{\hspace{2cm}}$
- 60
- ✓ $940 + 240 = \underline{\hspace{2cm}}$
- 1000

આ કેટલા છે?

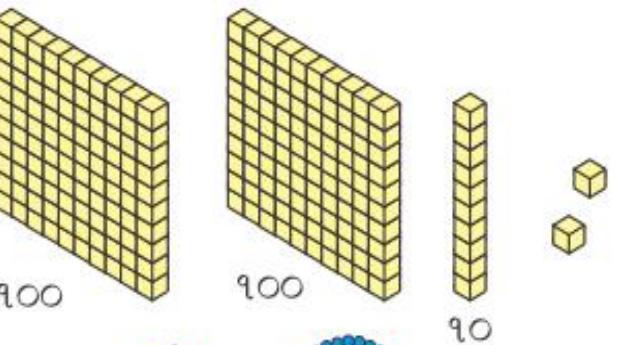
૨૪૦

રૂપિયા

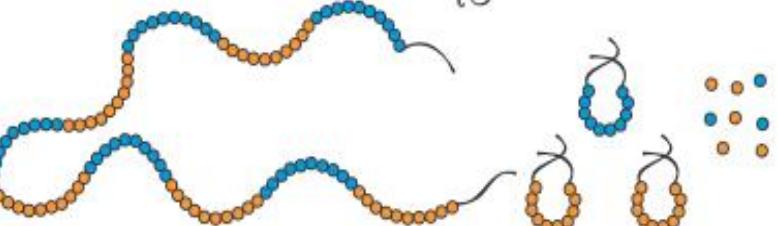
૩૧૬

સણીઓ

૨૧૨

બ્લોક

૧૩૮

મણકા

૩૨૦

રૂપિયા

❖ સરવાળા કરો.

$$\begin{array}{r}
 ૫ ૪ \\
 + ૩ ૧ \\
 \hline
 ૮ ૫
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ૨ ૩ \\
 + ૫ ૩ \\
 + ૨ ૧ \\
 \hline
 ૯
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 ૩ ૨ ૮ \\
 + ૧ ૪ ૦ \\
 \hline
 ૪ ૬ ૮
 \end{array}$$

❖ સરવાળા કરો.

$$\begin{array}{r}
 3 4 5 \\
 + 0 4 2 \\
 \hline
 3 8 7
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 5 4 3 \\
 + 3 4 5 \\
 \hline
 8 8 8
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 9 4 0 \\
 + 2 9 6 \\
 \hline
 6 5 6
 \end{array}$$

❖ વદ્ધિવાળા સરવાળા કરો.

$$\begin{array}{r}
 & ૧ \\
 & ૨ \\
 + & 3 \\
 \hline
 & ૬
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 ૫ \\
 \hline
 ૧૧
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & ૧ \\
 & ૭ \\
 + & ૩ \\
 \hline
 & ૮
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 ૯ \\
 \hline
 ૧૯
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 & ૧ \\
 & ૬ \\
 + & ૨ \\
 \hline
 & ૯
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 ૭ \\
 \hline
 ૪
 \end{array}
 \quad
 \begin{array}{r}
 ૩ \\
 \hline
 ૪
 \end{array}$$

❖ વદ્ધિવાળા સરવાળા કરો.

$$\begin{array}{r}
 \textcolor{red}{1} \\
 2 \ 5 \ 5 \\
 + 3 \ 9 \ 2 \\
 \hline
 \textcolor{red}{5} \ 3 \ 9
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \textcolor{red}{1} \\
 1 \ 5 \ 4 \\
 + 2 \ 9 \ 3 \\
 + 3 \ 9 \ 6 \\
 \hline
 \textcolor{red}{5} \ 8 \ 3
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 \textcolor{red}{2} \\
 2 \ 3 \ 6 \\
 + 2 \ 9 \ 3 \\
 + 1 \ 0 \ 8 \\
 \hline
 \textcolor{red}{5} \ 5 \ 0
 \end{array}$$

સરવાળો સહેલો બન્યો

અનિશાએ ૩૭ રૂપિયાનાં સફરજન ખરીદાં. રાજાએ ૨૧ રૂપિયાનાં કેળાં ખરીદાં.

ફળ વેચનાર સ્ત્રીએ કહ્યું,

૩૭ એટલે ૩૦ + ૭ છે.

૨૧ એટલે ૨૦ + ૧ છે.

તેથી ૩૭ અને ૨૧ મળીને ૫૮ થાય છે.

★ ચાલો, આપણે પણ પ્રયત્ન કરીએ. આ સરવાળો જુઓ.

$$\begin{array}{r}
 26 + 43 \\
 20 + 6 + 40 + 3 \\
 20 + 40 + 6 + 3 \\
 60 + 6 \\
 66
 \end{array}$$

જવાબ 66 છે.

રહના આપણે $20 + 6$
અને $40 + 3$ ભાગ
પાડીએ છીએ.

પછી સરળ છે. 40 અને
 20 નો અને 3 અને 6 નો
સરવાળો.

★ હવે કહો કે તમે એને બીજી રીતે કરી શકશો?

$$\begin{aligned}
 33 + 46 &= 30 + 3 + 40 + 6 \\
 &= 60 + 3 + 6 \\
 &= 60 + 6 = 66
 \end{aligned}$$

જુઓ કે તમે આ સરવાળા તે જ રીતે કરી શકશો.

$$39 + 22 = 30 + 9 + 20 + 2$$

$$= 30 + 20 + 6$$

$$= 40 + 6 = 46$$

$$93 + 24 = 90 + 3 + 20 + 4$$

$$= 90 + 20 + 9$$

$$= 60 + 9 = 69$$

❖ સંખ્યાનું વિભાજન કરી સરળતાથી દાખલો ગણો.

$$\begin{aligned}1) \quad & 39 + 6 \\& = 30 + \underline{9 + 6} \\& = 30 + 15 \\& = 45\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}2) \quad & 40 + 25 \\& = \underline{40 + 20} + 5 \\& = 60 + 5 \\& = 65\end{aligned}$$

❖ સંખ્યાનું વિભાજન કરી સરળતાથી દાખલો ગણો.

3) **૪૬ + ૨૧**

$$= ૪૦ + ૬ + ૨૦ + ૧$$

$$= \underline{૪૦} + \underline{૨૦} + \underline{૬ + ૧}$$

$$= ૬૦ + ૭$$

$$= ૬૭$$

❖ સંખ્યાનું વિભાજન કરી સરળતાથી દાખલો ગણો.

૪) $92 + 29$

$$= 90 + 2 + 20 + 9$$

$$= \underline{90} + \underline{20} + \underline{2 + 9}$$

$$= ૯૦ + ૧$$

$$= ૯૧$$

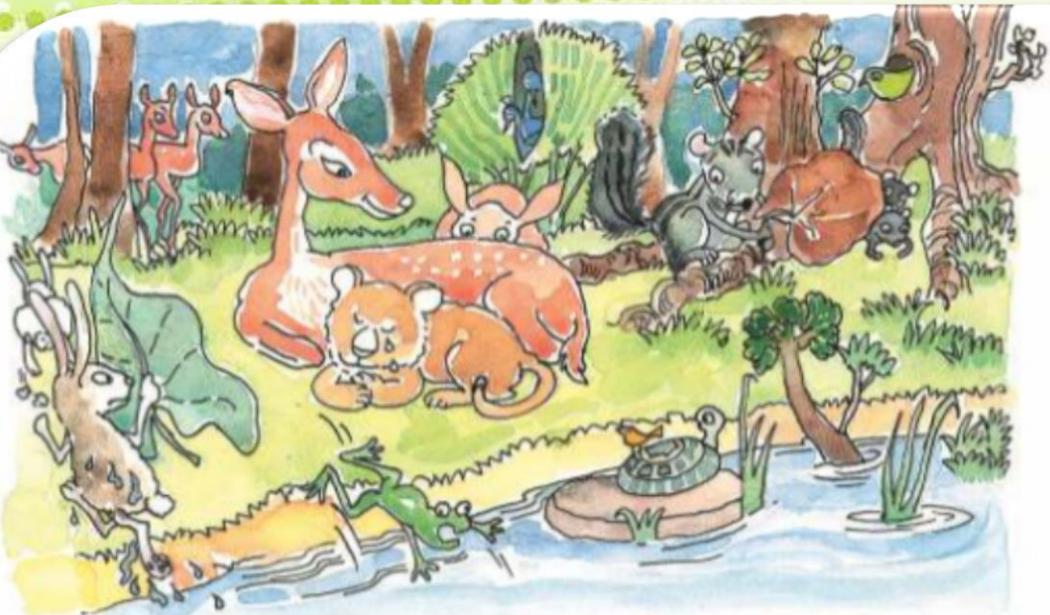

➤ ચાલો, હું તમને વાર્તા કહું...

એક વખત સિંહનું એ બચ્ચે જંગલમાં રસ્તો ભૂલી ગયું. તે રડવા લાગ્યું અને “મા, મા” એમ બૂમો પાડવા લાગ્યું. એક વૃદ્ધ હરણને |

તેના પર દયા આવી, તે તેને પોતાના ઘેર લઈ ગયું. પરંતુ બીજું હરણ ખરેખર ખૂબ જ ગલ્ભરાઈ ગયું. તેના બીજા મિત્રો સસલાં, ખિસકોલીઓ અને પક્ષીઓ પણ ગલ્ભરાઈ ગયાં. આપણી વચ્ચે સિંહ! અરે ના ના! તે આપણાં બચ્ચાઓને ભરખી જશે (ખાઈ જશે). વૃદ્ધ હરણે કહ્યું, ગલ્ભરાશો નહિ. હું તેને આ બાબતમાં ચેતવણી આપીશ. સવારમાં સિંહના બચ્ચાએ બધાનો આભાર માન્યો અને તેને જવાનું શરૂ કર્યું. પરંતુ એક સસલાએ કહ્યું – ઊભા રહો, તે આ રીતે જઈ શકે નહિ! તેણે કોઈ શરારત કરી છે કે નહિ તે જોવા મને ગણતરી કરવા દો. આપણે કુલ ૨૪૦ હોવાં જોઈએ. ચાલો ગણીએ.

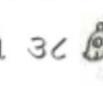

ટીલુંએ સસલાં અને હરણ ગણ્યાં. ત્યાં

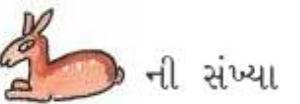
૨૭ હતાં અને ૪૮ હતાં.

વૃદ્ધ હરણો પક્ષીઓ અને જિસકોલીઓની ગણતરી કરી.

ત્યાં ૧૨૪ હતાં અને ૩૮ હતાં.

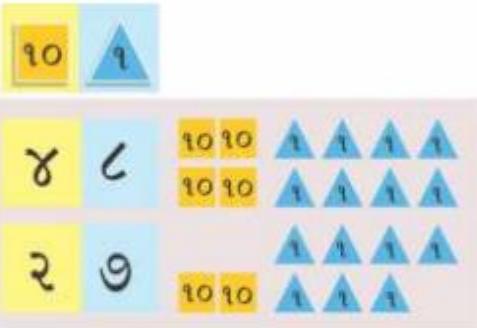
★ ચાલો સરવાળો કરીએ અને કેટલાં હરણ અને સસલાં છે તે શોધીએ...

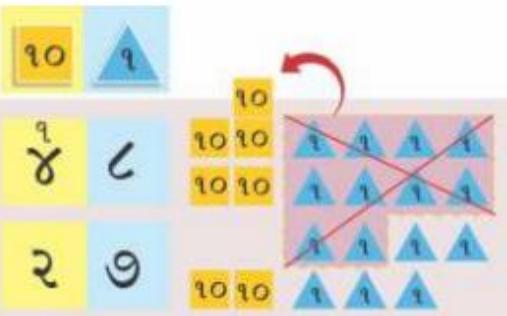
ની સંખ્યા

ની સંખ્યા +

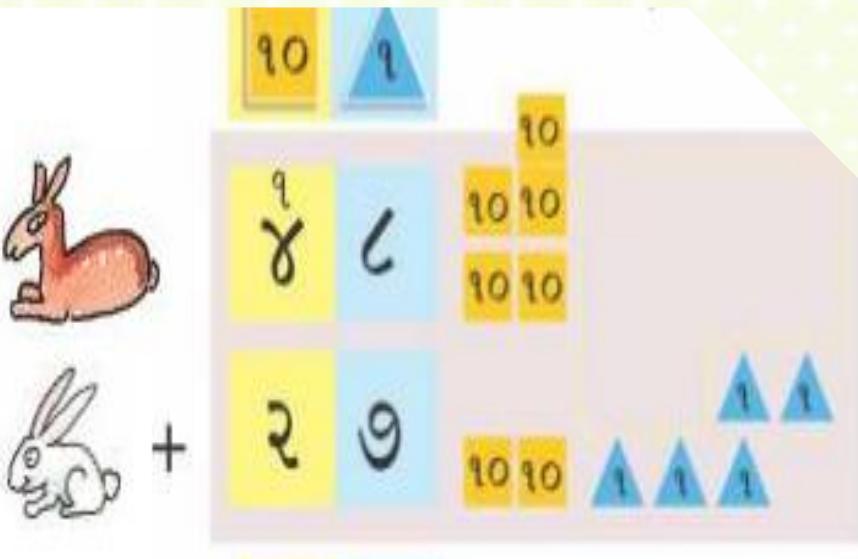
+

૫

બધા ને ભેગા કરતાં આપણને
૧૫ મળે છે.
દસ ભેગા મળીને એક બનાવે છે.
હવે આપડી પાસે પાંચ વધે છે.

9 4 बधा 10 ने भेगा करतां आपणाने

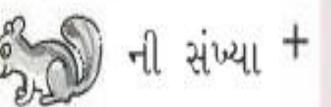
सात 10 मणे छे.

9 4 नी अने 2 9 नी कुल संख्या = 75

★ તેવી જ રીતે આપણે પક્ષીઓની સંખ્યા અને બિસકોલીઓની સંખ્યાનો સરવાળો કરીએ.

પહેલાં બધા ને ભેગા કરી તેમનું જુથ બનાવો.

ની સંખ્યા

ની સંખ્યા +

હવે બધા ને ભેગા કરીએ અને છેલ્લે ને, તો આપણાને મળશે....

તેથી પક્ષીઓ અને જિસકોલીઓ ભેગા મળીને ૧૬૨ હતાં અને હરણ અને સસલાં ૭૫ હતાં.

વૃદ્ધ હરણો કહું, આપણો ૨૪૦ની સંખ્યામાં હતાં. હવે બધાં મળીને આપણો કેટલાં છીએ?

હવે, તમે કલ્યાના કરી શકશો? સિંહનું બચ્ચું ઘરે પાછું જઈ શકશો? સિંહના બચ્ચાએ કોઈ પ્રાણીને ખાંધું છે?

આ શોધવા માટે, નીચે આપેલ ખાનાઓમાં સરવાજો કરો.

અને ની સંખ્યા

અને ની સંખ્યા

૧૦૦	૧૦	૧
૧	૬	૨
	૭	૫
૨	૩	૭

+

❖ વ્યવહારિક દખલા ગણો .

1) ગુજરાતીના એક પુસ્તકમાં ૨૧૮ પાનાં છે . પર્યાવરણનાં એક પુસ્તકમાં ૧૩૬ પાનાં છે . બંને પુસ્તકનાં મળીને કુલ કેટલાં પાનાં થાય ?

$$\begin{array}{r} 2 \ 1 \ 8 \\ + \ 1 \ 3 \ 6 \\ \hline 3 \ 5 \ 4 \end{array}$$

ગુજરાતીના પાનાં
પર્યાવરણનાં પાનાં
કુલ પાનાં

બંને પુસ્તકનાં મળીને કુલ પાનાં
૩૫૪ થાય .

❖ વ્યવહારિક દખલા ગણો .

2) વિજ્ઞાન મેળો જોવા માટે ૫૩૮ છોકરાઓ અને ૩૬૭ છોકરીઓ આવી હતી . આ વિજ્ઞાન મેળો જોવા કુલ કેટલાં બાળકો આવ્યા હતા ?

$$\begin{array}{r} 538 \text{ છોકરાઓ} \\ + 367 \text{ છોકરીઓ} \\ \hline 805 \text{ કુલ બાળકો} \end{array}$$

વિજ્ઞાન મેળામાં કુલ ૮૦૫ બાળકો જોવા આવ્યા.

❖ વ્યવહારિક દખલા ગણો .

3) દુધ ની ડેરીમાં સોમવારે ૩૫૦ લિટર , મંગળવારે ૨૮૨ લિટર બુધવારે ૨૭૫ લિટર દુધ આવ્યું . આ ડેરીમાં ત્રણેય દિવસનું કેટલા લિટર દુધ આવ્યું .

$$\begin{array}{r} 350 \text{ સોમવારે} \\ + 282 \text{ મંગળવારે} \\ + 275 \text{ બુધવારે} \\ \hline 609 \text{ કુલ લિટર} \end{array}$$

તો ડેરીમાં કુલ ૬૦૯ લિટર દુધ આવ્યું.

❖ વ્યવહારિક દખલા ગણો .

4) એક ગામમાં ૩૪૩ પુરુષો , ૩૬૫ સ્ત્રીઓ અને ૧૮૨ બાળકો છે . તો તે ગામની કુલ વસતિ કેટલી થાય .

$$\begin{array}{r} 2 \ 9 \\ 3 \ 4 \ 3 \text{ પુરુષો} \\ + \ 3 \ 6 \ 5 \text{ સ્ત્રીઓ} \\ + \ 1 \ 8 \ 2 \text{ બાળકો} \\ \hline 6 \ 0 \ 0 \text{ કુલ વસતિ} \end{array}$$

તો ગામની કુલ વસતિ ૬૦૦ થાય.

Thank You.....

પ્રેરણ એજયુકેશન ઓસાયટી ક્રાચ સંયાલોટ [®]
OCEAN
કોચીંગ કલાસીસ

